

Terug naar de traditionele rolverdeling tussen de seksen

De conservatieve politieke filosoof Harvey Mansfield (75) werkt al een dikke 45 jaar aan Harvard. Met zijn jongste boek *Mannelijkheid* lag hij aan de basis van een van de jongste controverses in de voortdurende strijd der geslachten. In dit stuk gaat hij in op de vraag wat vrouwelijkheid vandaag zou kunnen betekenen.

Omdat ik een boek over mannelijkheid heb geschreven, werd mij gevraagd of ik ook iets wilde zeggen over vrouwelijkheid. Dat wil ik zeker, maar dan in de vorm van suggesties. Ik meen dat elke sekse voor zichzelf moet spreken en vrouwen zullen het gezichtspunt van een man nooit zomaar accepteren. Maar omdat vrouwen ook goede luisteraars zijn, geloof ik dat ze de suggesties van een vriend zullen aanhoren.

Hoe kan een man een vriend zijn van een vrouw? Ik merk dat het geaccepteerd is dat mannen spreken vanuit een standpunt dat feministisch genoemd kan worden en waarvan ik hoop dat het spoedig als het 'oude' feminisme zal worden aangeduid. Deze mannen leggen de vrouw woorden in de mond en ze werpen zich daarmee op als manmoedige verdedigers van de vrouw van wie ze juist beweren dat zij niet door mannen verdedigd hoeft te worden – met hun daden spreken ze hun woorden tegen.

Feminisme

De mannelijkheid heeft zich al te lang door het oude feminisme het zwijgen laten opleggen. Maar in feite keerde het feminisme van Betty Friedan en haar boek *The Feminine Mystique* (1963) zich niet tegen mannelijkheid maar tegen vrouwelijkheid, tegen de mystiek van een vrouwelijkheid die door de man aan de vrouw was opgelegd om haar te kunnen onderdrukken. Volgens Friedan werd de vrouw door dat ideaalbeeld op een voetstuk geplaatst, en in die kunstmatige positie was zij niet machtig of verleidelijk maar gedienschtig – een passief wezen dat voor gezin en echtgenoot leefde.

De feministen van de jaren zestig en zeventig vielen de *male chauvinist pigs* aan die de mannelijkheid voor zichzelf wilden houden; deze mannen waren 'seksisten' omdat ze meenden dat alleen mannen mannelijk konden zijn. In haar boek *De tweede sekse* (1949), een eerder en invloedrijker werk dan dat van Friedan, had Simone de Beauvoir betoogd dat vrouwen niet van nature maar slechts op historische gronden van mannen verschilden. Door de geschiedenis heen was de vrouw ervan weerhouden om net zo agressief en assertief als de man te zijn. En omdat vrouwen heel wel in staat waren tot mannelijkheid, kon die eigenschap niet langer tot één sekse worden beperkt. De term 'mannelijk' sloeg voortaan alleen nog op zaken als borsthaar en baardgroei.

Maar in zijn verlangen om mannelijkheid ook voor de vrouw te claimen, vernietigde het feminisme de vrouwelijkheid. Sommige feministen hekelden de manne-

lijke passie voor competitie en oorlogvoering, maar daarbij moesten ze oppassen niet de indruk te wekken dat vrouwen ongeschikt zouden zijn voor het leger. Sinds de jaren zestig zijn we gewend geraakt aan vrouwen in mannenberoepen. Maar onze sekseneutrale samenleving is heel wat minder neutraal als wel wordt beweerd. Ondanks haar verklaarde afkeer van de term 'mannelijkheid' staat onze samenleving sympathiek tegenover de eigenschap ervan, zij het onder een de neutraler term 'leiderschap'. De wereld is vreemd genoeg nog meer *a man's world* geworden, want van beide seksen worden in het werk mannelijke kwaliteiten als agressie en assertiviteit verwacht.

Vrouwen oefenen dus beroepen uit die ze eerder niet mochten uitoefenen, maar ze zijn in verwarring over de vraag hoe ze tegelijkertijd vrouw kunnen blijven. Mannen en vrouwen zijn niet hetzelfde, maar mannen en vrouwen zijn ook niet alleen maar verschillend. Ze zijn zowel gelijk als verschillend. Ooit erkende de samenleving die verschillen, en benadrukte ze zelfs in wetten en gebruiken. Nu doet ze het tegenovergestelde: ze benadrukt de overeenkomsten. En omdat elke samenleving altijd sociale dwang uitoefent, is die ook tegenwoordig aanwezig: terwijl vrouwen er voorheen van werden weerhouden om bepaalde beroepen uit te oefenen, worden ze er tegenwoordig toe aangezet om verder te gaan dan ze misschien zouden willen. In deze nieuwe situatie hebben vrouwen een duidelijke identiteit nodig, een soort feminisme dat de aloude tradities vervangt; maar dan wel een nieuw soort feminisme, waarin recht wordt gedaan aan de overeenkomsten én verschillen tussen de seksen.

Mijn eerste suggestie is om afscheid te nemen van *De tweede sekse* als leidraad voor vrouwen. De Beauvoir leerde vrouwen om naar onafhankelijkheid en autonomie te streven. Dat klinkt prachtig, maar in de praktijk betekende het onafhankelijkheid van man en kinderen. Er zijn misschien vrouwen die daar wel bij varen, maar de meeste vrouwen peinen er niet over om af te zien van een liefhebberende echtgenoot of het moederschap. Daarom ook wijzen veel vrouwen het etiket 'feministisch' af, ondanks het feit dat ze er naar eigen zeggen veel aan hebben gehad. De Beauvoir dacht dat de gelijkheid van man en vrouw alleen bereikt konden worden als vrouwen net zo autonoom zouden worden als mannen dat volgens haar waren. Ze ontkende elk wezenlijk verschil tussen man en vrouw – het idee dat er wél zo'n essentieel verschil bestond, werd als 'essentialisme' afgewezen.

We moeten deze feministische afwijzing van het essentialisme niet langer accepteren – ze behoort tot een overgedramatiseerde theorie die geen recht doet aan het gezonde verstand van de vrouw. En er zijn

Harvey C. Mansfield gaat het klassieke feminisme te lijf

Harvey C. Mansfield is filosoof en hoogleraar aan Harvard University. Hij schrijft voor *The Wall Street Journal*, *The Weekly Standard* en *Times Literary Supplement*.

genoeg filosofisch ingestelde vrouwen die kunnen uitleggen dat die theorie onjuist is.

Mannelijkheid

Als we eenmaal accepteren dat er verschillen tussen de seksen bestaan, luidt mijn tweede suggestie dat we de mannelijkheid van de man moeten aanvaarden. In hun mannelijkheid benadrukken mannen hun manzijn en onderscheiden ze zich van vrouwen en niet-mannelijke mannen. Mannelijke mannen zetten zich sterk af tegen niet-mannelijke mannen, maar op vrouwen kijken ze gewoon neer – die hebben immers geen mannelijkheid, het zijn maar vrouwen.

Aanvaarding van de verschillen tussen de seksen betekent ook acceptatie van dit ogenschijnlijk irrationele vooroordeel van mannen. 'Een man moet zich belangrijk kunnen voelen', zei een vrouw eens over haar echtgenoot; ze schaamde zich voor haar man en ze projecteerde zijn tekortkomingen op alle mannen.

Welnu, deze karaktertrek geldt inderdaad voor de meeste mannen, en het is misschien niet eens een slechte eigenschap. Mensen moeten zich belangrijk kunnen voelen, kunnen geloven dat hun daden in het geheel der dingen een rol spelen. Mannelijke mannen die voor hun land of een ideaal vechten, maken dat we ons allemaal belangrijk voelen. Ook vrouwen willen zich belangrijk voelen, maar meestal willen ze daarbij belangrijk voor iemand zijn – voor hun kinderen, hun man. Mannen beschikken over een abstracter en ook egoïstischer gevoel van belangrijkheid dan vrouwen; vrouwen mogen dan ijdel zijn, mannen zijn ingebeeld.

Vrouwen hebben een intuïtief gevoel voor dit verschil, maar het feminisme van nu staat hen die intuïtie niet toe. Een nieuw soort feminisme zou vrouwen juist moeten aanmoedigen om er wel rekening mee te houden. Dit betekent niet dat vrouwen weer achter het aanrecht moeten gaan staan. Vrouwen en carrières zijn inmiddels onlosmakelijk aan elkaar verbonden, maar veel vrouwen zouden opgelucht reageren als ze niet langer gedwongen zouden zijn – uit plichtsbef te tegenover hun eigen sekse – om in een mannenberoep te werken. Het carrièreaspect van de sekseneutrale samenleving heeft voor beide seksen tamelijk goed gewerkt, maar vrouwen hoeven niet per se dezelfde loopbaan als mannen te hebben.

Een nieuw soort feminisme zou ook afscheid moeten nemen van de obsessie met seks in het hedendaagse feminisme. In de jaren zestig gingen de feministen een alliantie aan met de seksuele bevrijding. De Beauvoir en haar volgelingen meenden dat autonome vrouwen net zo promiscue als mannen moesten worden.

In de traditionele, dubbele seksuele moraal werd altijd veel meer geëist van vrouwen dan van mannen. Maar in plaats van te proberen de standaard voor het seksuele gedrag van de man te verheffen tot het niveau van dat voor de vrouw, zoals feministen in de negentiende en vroege twintigste eeuw hadden voorgesteld, wilden de volgelingen van De Beauvoir de standaard voor vrouwen verlagen tot die voor de man. Door de twee maten voor

wordt geen rekening gehouden met de huiselijkheid van de vrouw. Toegegeven, veel huishoudelijk werk is geestdodend, maar laten we het ook niet als een noodzakelijk kwaad beschouwen, want het is meestal ook liefdewerk. De overgrote meerderheid van de mens vindt zijn geluk in een gelukkig huishouden. Voor veel vrouwen is het huis en het gezin de plek waaraan zij eer kan behalen en vreugde kan beleven. Voor de man zijn er, van natu-

Het moet weer eervol voor een vrouw worden om vrouw te zijn, en voor een man om man te zijn

mannen en vrouwen te nivelleren, is er nu geen standaard meer; gematigde feministen als Naomi Wolf beginnen dit resultaat nu ter discussie te stellen.

Uiteraard liggen de zaken in de praktijk wat minder extreem; de meeste vrouwen zijn bescheidener en de meeste mannen minder overseks dan ze op grond van feministische verwachtingen zouden moeten zijn. Een nieuw feminisme zou hier rekening mee kunnen houden. Het zou erop kunnen wijzen dat promiscuïteit een spel van mannen is, een spel dat van nature niet door vrouwen gespeeld kan worden. Vrouwen hebben namelijk drie nadelen: ze worden zwanger, ze lopen ernstiger seksueel overdraagbare ziekten op en ze lijden meer onder liefdesverdriet dan mannen. Met hun abstracte geest en hun onverschilligheid beschikken mannen over een ont-snappingsclausule inzake seksuele ontmoetingen die vrouwen niet hebben.

Morele autoriteit

Het wordt misschien tijd om de bescheidenheid van de vrouw als deugd te herontdekken. Waarom zouden beide seksen op ambitie en verovering uit moeten zijn? De morele autoriteit van de vrouw vormt een zwaar tegenwicht voor de fysieke superioriteit van de man. Die autoriteit geeft de vrouw het recht om op elk voorstel van een (doorgaans sterkere) man 'nee' te zeggen en daarin te worden gerespecteerd. Maar de bereidheid van de man om de vrouw daarin te respecteren berust op die hogere morele en seksuele standaard voor vrouwen. Als een vrouw niet 'Hoe dūrf je!' tegen een man kan zeggen, wordt haar verdedigingsmechanisme ondermijnd omdat ze zonder die morele afwijzing alleen nog maar kan vertrouwen op haar eigen impulsen.

In hun streven naar een onbereikbare gelijkheid hebben de feministen dit voordeel voor vrouwen afgeschafte. De manier waarop ze die gelijkheid wilden bereiken – bewustwording – was erop gericht dat mannen zich zouden schamen, in plaats van dat ze werden overtuigd. Daarbij werd een beroep gedaan op de morele autoriteit van de vrouw, wat beter werkte dan welk argument dan ook.

In de feministische notie van autonomie

re en op maatschappelijke gronden, taken die hem in het huishouden toevallen, afhankelijk van de specifieke situatie. Het resultaat is dat elk huishouden zijn eigen karakter heeft.

In een nieuw soort feminisme moet de vraag worden beantwoord hoe huis en gezin met carrière kunnen worden gecombineerd. Dat spreekt voor zich, maar het feminisme van nu gaat niet in op deze voor de vrouw zo voor de hand liggende kwestie. Het enige waar het mee komt, is gesubsidieerde kinderopvang. Die hebben we in een of andere vorm nodig, zeker, maar het idee ervan is toch dat het werk vóór het gezin gaat. Vrouwen willen, denk ik, dat werk en gezin beide belangrijk zijn. Het probleem daarbij is niet alleen dat beide veel tijd in beslag nemen, maar ook dat ze volstrekt verschillende benaderingen vereisen. Om goed op haar werk te zijn, moet een vrouw mannelijke eigenschappen als geconcentreerdheid en doelgerichtheid vertonen. Maar om een goede moeder te zijn, moet zij juist openstaan voor de afleiding door en onderbrekingen van haar kind. Hoe kunnen deze twee tegengestelde benaderingen tot één levensritme worden gesmeed?

We moeten terug naar de traditionele rolverdeling tussen de seksen, maar niet helemaal. Wat we nodig hebben, zijn verwachtingen voor mannen en vrouwen, sociale conventies die als algemene leidraden dienen, maar die wel uitzonderingen en, in verschillende situaties, onderhandelingen toelaten. Vooral in ons privéleven moet het weer eervol voor een vrouw worden om vrouw te zijn, en voor een man om man te zijn. Laat de overheid sekseneutraal zijn, maar laten we in de samenleving de verantwoordelijkheden behouden die verbonden zijn met wat er van beide seksen wordt verwacht.

Mansfield gaat vanavond in het Vlaams-Nederlands huis De Buren in discussie met Griet Vandermassen, Kristof Van Rossem en Naema Tahir. Het debat is een initiatief van de VUB met de steun van het Instituut voor postacademische vorming van de VUB en de Buren. Mansfields boek *Mannelijkheid* verschijnt deze week bij Meulenhoff, in een vertaling van Willem van Paassen.

LEZERSBRIEVEN

De Wever en Jahjah

Wat raar dat iemand die Voltaire verstaat en uit de krant meent te moeten begrijpen dat Abou Jahjah een terrorist is en een boef! (lezersbrief Yves Van de Steen, gisteren). Ik heb ook mijn informatie uit de krant maar heb dat nog nergens gelezen. Geef het maar toe, u hebt gewoon iets tegen Bart De Wever. **Miet Croes, Lede**

Cd-singles

In Nederland zullen populaire liedjes vanaf 2009 alleen nog maar te downloaden zijn. Nederlanders die bijgevolg geen dure pc of mp3-speler hebben kunnen dus niet meer naar muziek luisteren. Zal in de toekomst dan alleen de bevoorrechte klasse

nog naar de nieuwste muziek kunnen luisteren en is muziek dan toch niet voor iedereen? **Wouter Roegiers, Lochristi**

Spears en Ghalib

Omdat ik de walging die ik blijf voelen voor de man op nagerleij wijze terugvind in pers en aanverwanten, kom ik nog even terug op het nachtelijk avontuurtje dat Britney Spears gehad heeft met haar onenightstand paparazfotograaf Adnan Ghalib. Ik herinner mij dat hij minuten na het copulatiefestijn verslag had uitgebracht van zijn plezierreisje en dit vanuit de Mercedes coupé, met sigaret in de mond én brede glimlach in aanslag. Een vriend van het verlichte heerschap beweerde nadien dat Adnan geen plannen had om een ernstige relatie aan te gaan met la Spears. Spears is, volgens Ghalib, geen goede vrouw, vertelde de vriend des huizes.

Wat doen wij zelf met Britney Spears trouwens? We vinden haar een dolletje, een leuke vlek op ons eigen al te grijze bestaan. Ze brengt nieuws in huis. Verhalen over trouwen en scheiden als was het konijnen die kweekten. Langgerekte histories over manische depressies en bordelinesyndromen. Smeuige vertellingen over kwijtgespeelde hoederechten en ziekenhuisopnames wegens inzinkingen. Och, we smullen en smullen van die verhalen als waren het croissants op zondagochtend.

En als dan plots toch duidelijk wordt dat Spears een mens van vlees en bloed is, zeggen we dat ze voor al die ellende helemaal alleen en zelf heeft gezorgd. Met andere woorden, we (ver)neuken een 27-jarige vrouw en de dag nadien zeggen we dat ze een slechte vrouw is. En iets of wat mededogen, is dat voor softies of wat? **Manu Vanhaverbeke, Bergerhout**

Bulgarse weeshuizen

De situatie in de 'weeshuizen' in Bulgarije is schrijnend en maakt ons woedend. De reactie van Chris Dusauchoit bewijst dat ook BV's het hart op de juiste plaats hebben. Chapeau.

Sommige opmerkingen in de marge van het initiatief Abandoned Children stemmen ons droef. Het is al te gemakkelijk om Bulgare ouders te verwijten dat ze hun kinderen 'doppen'. Die uitspraken kwetsen ook Belgische ouders die hun kind uit huis geplaatst hebben. Ouders willen gezonde kindjes, maar soms is er een aangeboren handicap. Het effect op de ouders en het gezin is niet in te schatten. Ook in Vlaanderen is het 'not done' om te moeten toegeven dat men de zorg thuis niet meer aan kan.

We mogen de Bulgare ouders niet ver-

wijten dat ze hulp zoeken in een voorziening. Het is hun overheid die zwaar in de fout gaat door slechte opvang en begeleiding te bieden. Temeer omdat het over kinderen met een mentale handicap gaat, zij zijn de allerzwaksten op deze wereld. Wij vinden het onaanvaardbaar dat in het rijke Vlaanderen anno 2008 gehandicaptenzorg nog steeds onmogelijk is zonder liefdadigheid. Nederland heeft een solidair verzekeringsprincipe dat voldoende geld garandeert. Alleen dan krijgen personen met een mentale handicap wat ze nodig hebben, zonder lange wachlijsten. Europa wil meer zijn dan een economische unie. Misschien moet men minimale kwantitatieve en kwalitatieve opvang afdwingbaar maken voor alle inwoners met een mentale handicap...

Marc Van Gestel, Overpelt